

Vuoden 2020 talousarvion ja vuosien 2020 - 2022 taloussuunnitelman laadinnan keskeiset periaatteet ja linjaukset

211/02.02.00/2019

KH 03.09.2019 § 207

Talousarviovuoteen ja taloussuunnittelukauteen osuu monia toimintaympäristöön liittyviä muutoksia ja epävarmuuksia, jotka vaikuttavat oleellisesti kuntien talouteen: yleisen taloustilanteen kehitys, maan uuden hallituksen hallitusohjelman toimenpiteet ja niiden aikataulut, kiky-sopimuksen lomarahaleikkausten päättymisen, kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen voimassaolon päättymisen 31.3.2020, ikärakenteen muutos ja sitä kautta palvelutarpeiden muutostarpeen kiihtyminen, mahdolliset sote-ratkaisut jne.

Kaupunkistrategia 2030

Kaupunkistrategian tarkistus on käsiteltävänä ja hyväksyttävänä tässä samassa valtuuston kokouksessa. Keskeistä kaupunkistrategian toteuttamisessa on kiinteä yhteys taloussuunnitteluprosessiin. Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan palvelujen järjestämistä ja investointeja koskevia tavoitteita kaupungin eri palvelualueille, liikelaitokselle ja tytäryhteisöille. Talousarvio on myös strategian arvioinnin ja seurannan väline. Tällöin arvioidaan sitä, miten strategia näkyy talousarviossa.

Talousarvion tavoitelomakkeet uudistetaan vastaamaan tarkistetun kaupunkistrategian tavoiteasettelua. Talousarvion tavoiteasettelu kytketään suoraan kaupunkistrategian menestystekijöihin ja tavoitteisiin.

Talousarviossa esitetään talousarviovuodelle palvelualueittain kaupunkistrategian tavoitteita toteuttavat toimenpiteet, niiden arviointikriteerit/mittarit sekä tavoitetaso. Kullekin palvelualueelle valitaan vain sellaisia tavoitteita ja niihin liittyviä tavoitteita, joihin palvelualueella voidaan vaikuttaa. Talousarviossa tulee olla tarvittavat määrärahat tavoitteiden toteuttamiselle. Valtuusto voi myös ohjata talousarviovalmistelua valitsemalla jonkin menestystekijän/tavoitteen sellaiseksi, jota jokaisella palvelualueella tulee toteuttaa talousarviovuonna/suunnittelukaudella.

Valtuusto seuraa talousarvion toteutumista toimialoittain/palvelualueittain. Uutena perusteena mukaan raportointiin otetaan kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumisen seuranta myös strategian menestystekijöittäin/tavoitetasoittain.

Verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kehitysnäkymät

Kaupungin kunnallisverokertymä oli heinäkuussa -3,3 % edellisvuoden heinäkuuta pienempi. Kumulatiivisesti kunnallisverotuloja kertyi tammi-heinäkuussa 33,7 miljoonaa euroa. Yhteensä kaupungin verotilitykset olivat 36,2 miljoonaa euroa eli -3,2 % edellisvuotta vähemmän.

Kunnallisverotulojen aiempaa pienempi kertymä johtuu koko vuoden jatkuneista tulorekisterin ilmoitusongelmista. Niiden vuoksi Kuntaliitto pienensi 12.8.2019 kunnallisveron koko maan kuluvan vuoden kertymäennustetta 400 miljoonaa euroa. Kuntaliiton arvion mukaan Forssan kaupungin kertymävaje on jo yli miljoona euroa. Tätä aiemmat ennusteet ovat perustuneet siihen, että kertymävaje saadaan kuroksi kiinni kuluvan vuoden aikana.

Vertailtavuutta edelliseen vuoteen heikentää kuluvana vuonna käyttöön otettu verotuksen joustava valmistuminen. Sen johdosta veronpalautuksia on maksettu tänä vuonna jo heinäkuusta lähtien, tätä aikaisemmin vasta marraskuussa. Elokuun ennusteen mukaan kuluvan vuoden verotulokohta olisi jäämässä vajaaksi noin 1,5 miljoonaa euroa, mikäli kertymävaje ei oikene kuluvan vuoden aikana. Seuraava verotuloennuste saadaan näillä näkymin lokakuussa.

Epävarmuus edellä kerrotun kertymävajeen kestosta vaikeuttaa taloussuunnittelua ja verotulokehityksen arviointia vuodelle 2020. Kaupungin verotulojen kehitys on ollut 2010-luvulla hyvin maltillista noin 1,1 - 1,4 % vuosittain. Kuluvalla vuosikymmenellä vuosina 2012 ja 2018 verotulot ovat jopa vähentyneet. Vuonna 2013 verotulotilitykset kasvoivat peräti 9 %. Vuoteen osui kertaluonteisia verotuksen oikaisuja, tilitysten rytmimuutos ja veroprosentin nosto. Prosentin kasvu verotuloissa merkitsee noin 0,6 miljoonan euron lisäystä. Tuloveroprosentin prosenttiyksikön nosto merkitsisi verotuloihin lisäystä noin 2,4 miljoonaa euroa.

Kuntaliiton 19.8.2019 tekemän ennakkolaskelman mukaan vuonna 2020 kaupungin valtionosuudet kasvaisivat 4,5 miljoonaa euroa. Kasvu johtuu mm. kilpailukyky sopimuksen voimassaolon loppumisesta seuraavasta lomarahojen leikkaukseen liittyvän valtionosuiden vähennyksen päättymisestä vuoteen 2019, kevään 2018 julkisen talouden suunnitelmassa päätetystä kilpailukyky sopimukseen liittyvästä kompensatiosta, indeksikorotuksesta (määräaikainen laki indeksijäädytyksistä vuosina 2016 - 2019 päättyy, valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistuksesta ja verotulojen kompensaaation kasvusta. Tätä tarkempaa tietoa valtionosuuksista saadaan lokakuussa valtion budjettikäsittelyn edettyä.

Kaupungin talousnäkymät ja Pärjäävä Forssa -ohjelma

Vaikka vuoden 2020 osalta valtionosuudet kasvaisivat Kuntaliiton ennakkolaskelman mukaisesti, se ei vielä vahvista kuntataloutta pidemmällä aikavälillä. Vuoteen 2020 ajoittuu monia menoja kasvattavia muutoksia edellä mainittujen kiky-vaikutusten lisäksi. Ikärakenteen muutos ja sitä kautta paineet palvelurakenteeseen ja palveluihin kasvavat 2020-luvulla kiihtyvää vauhtia. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2018-2019 on voimassa 31.3.2020 saakka. Sitä seuraavalla sopimuksella ja sen kustannusvaikutuksilla on suuri merkitys suunnitelmakaudella. Vaikutus moninkertaistuu kuntayhtymien kautta. Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuissa ei ennakoita suuria muutoksia tässä vaiheessa. Prosentin kasvu kaupungin omissa henkilöstökuluissa merkitsee noin 0,3 miljoonan euron kustannusten lisäystä. Monet kunnat ja kuntayhtymät ovat lähteneet 2 %:n kasvuarviolle liikkeelle.

Forssan kaupungilla on voimassa valtuuston marraskuussa 2018 hyväksymä ja vuoden 2019 talousarvioon ja -taloussuunnitelmaan 2019 - 2021 sisältyvä Pärjäävä Forssa -talouden sopeuttamisohjelma. Tasapainottamistoimenpiteiden vaikutus kustannuksiin on 1,4 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja noin 2 miljoonaa euroa vuosittain vuosina 2020 - 2021. Pärjäävä Forssa -ohjelman vaikutus kaupungin talouteen on merkittävä.

Sote-kustannukset reippaassa kasvussa

Sote-maksusuudet ovat reippaassa kasvussa suunnittelukaudella. Erityisesti kasvupaineita on vanhuspalveluissa. Maan hallituksen hallitusohjelman kuntavaikutusten arviointi on kesken. Esimerkiksi Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän (FSHKY) ennakkolaskelman mukaan hoitajamitoituksen lisäys 0,7:ään tarkoittaisi mahdollisesti noin 54 uuden hoitajan palkkaamista. Muutos lisäisi FSHKY:n kustannuksia noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa. FSHKY:n talousarviokehys vuodelle 2020 ei sisällä vielä muutoksia mitoitukseen. Käyttöönotto ajoittunee myöhemmille vuosille.

FSHKY:n yhtymähallituksen kokouksessa 17.6.2019 tehdyn päätöksen mukaan kuntayhtymä valmistelee talousarviotaan vuodelle 2020 suunnitteluraamilla, jonka mukaan kuntamaksut saavat kasvaa enintään 4 %. Tämä sisältää myös Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän maksusuuden, jossa valmisteluraami on ollut 3 %. Forssan kaupungin paineet sosiaalipalveluissa ovat naapurikuntia suuremmat. Vuoden 2020 osalta kaupungin tulisi varautua kuntayhtymän laskelmien mukaan noin 3 miljoonan euron menokasvuun vuoden 2019 talousarviosta. Kaupungin vuoden 2019 maksusuudet FSHKY:lle ovat 61,5 miljoonaa euroa, eli 3 miljoonaa euroa merkitsee noin 5 %:n kasvua maksusuuteen. FSHKY:n maksusuuksien kasvun rajaaminen enintään 3 %:iin 4 %:n sijaan merkitsisi noin mil-

joonan euron pienennystä kuntamaksuihin seudun kunnille.

Talousarvion laadintaprosessin eteneminen

Valtion talousarviovalmistelu on hieman myöhässä edellisistä vuosista. Valtion budjettiriihi on 17.-18.9 ja 7.10 valtioneuvoston käsittely. Kuntatalousohjelman seuraava päivitys julkaistaan samana päivänä 7.10.2019.

Valtion talousarviovalmistelun eteneminen ja sen mahdollisesti mukanaan tuomat muutokset kaupungin talousarviokehukseen voidaan ottaa huomioon vasta lokakuussa. Kuntaliitto päivittää myös verotulo- ja valtionosuusennusteet lokakuussa. Talousarvion valmistelu on aloitettava tämänhetkisten tietojen ja ennusteiden valossa. Talouskehystä tarkastellaan tarvittaessa uudelleen talousarviovalmistelun edetessä.

Lautakuntien esitykset talousarvioon pyydetään 18.10. mennessä. Hyväksytyin talousarvion laadintaprosessin ja -aikataulun mukaan valtuutettujen, konsernin edustajien, johtoryhmän ja yhteistoimintaryhmän yhteinen talousarvion valmisteluun liittyvä iltakoulu pidetään 21.10. Sen jälkeen kaupunginhallitus antaa saman päivän kokouksessa jatkovalmisteluohjeet. Kaupunginhallituksen varsinainen talousarvion valmistelupäivä on 11.11.2019, jolloin valtuusto hyväksyy veroprosentit. Valtuusto hyväksyy kokouksessa 9.12.2019 vuoden 2020 talousarvion ja vuosien 2020 - 2022 taloussuunnitelman.

CM:ssä on päättäjien käyttöön kerättyä materiaalia talousarvion valmisteluun liittyen.

(LJ)

Lisätiedot: kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, p. 03 4141 5260, jari.kesaniemi(at)forssa.fi ja talousjohtaja Leena Järvenpää, p. 03 4141 5210, leena.jarvenpaa(at)forssa.fi

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto hyväksyy vuoden 2020 talousarvion ja vuosien 2020 - 2022 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelukaudella 2020 - 2022 siten, että kaupungin talous pysyy tasapainossa.
2. Vuoden 2020 talousarvion tulostavoite on vähintään tasapaino +-0.
3. Pärjäävä Forssa -ohjelman toteuttaminen jatkuu hyväksytyin ohjelman mukaan.

4. Toimialojen talousarviokehys ilman sote-palveluiden ja pelastuslaitoksen maksuosuuksia on vuoden 2020 taloussuunnitelman toimintakate lisättynä 2 %:n henkilöstökulujen kasvulla. Kasvu laskeaan taloussuunnitelman vuoden 2020 henkilöstökuluihin.

5. Vesihuoltoliikelaitoksen maksaman korvauksen suuruus päätetään talousarvion yhteydessä.

6. Sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvuun suunnittelu-kaudella varaudutaan. Samalla edellytetään, että kuntayhtymissä laaditaan selkeät tuottavuusohjelmat, joilla kustannusten kasvua voidaan hillitä. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän kuntamaksujen kasvu vuonna 2020 tulee rajata enintään 3 %:iin.

7. Suunnittelukaudella kaupungin kaikilla toimialoilla, liikelaitoksessa ja konserniyhteisöissä on erityisessä tarkastelussa ja painopisteenä tarkistetun kaupunkistrategian menestystekijä: vastuullinen johtaminen ja sen tavoitteet.

8. Talousarvion tavoiteasettelu perustuu tarkistetun kaupunkistrategian kahdeksaan menestystekijään ja niiden tavoitteisiin. Palvelualueittain esitetään valitut tavoitteet (joihin palvelualueella voidaan vaikuttaa), tarvittavat toimenpiteet ja arviointikriteerit/mittarit ja vuoden 2020 tavoitetaso.

9. Kaupunginhallitus vahvistaa talousarvion laadinta-aikataulun mukaisesti yksityiskohtaiset talousarvion laadintaohjeet kokouksessaan 16.9.2019.

Käsittely: Talousjohtaja Leena Järvenpää oli asiantuntijana läsnä tätä asiaa käsiteltäessä.

Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.